

Stenungsunds
kommun

Handlingsplan Mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck Stenungsund 2024–2026

Typ av dokument Plan	Beslutat av Kommunfullmäktige 2023-11-09 § 177		Dnr 2023/724
Dokumentägare Sektor stödfunktioner Sektor socialtjänst	Giltighetstid 3 år		

Inledning.....	3
Syfte och mål.....	4
Ansvar och uppföljning.....	4
Målgrupp.....	4
Personer med funktionsnedsättning.....	4
Äldre.....	5
HBTQI -tillhörighet.....	5
Kvinnor i missbruk.....	5
Begreppet.....	5
Våld i nära relationer.....	6
Mäns våld mot kvinnor.....	7
Våld i unga relationer.....	7
Hedersrelaterat våld och förtryck.....	7
Prostitution och människohandel för sexuella ändamål.....	8
Våldets omfattning.....	8
Våldets kostnader.....	9
Preventionsnivåer.....	9
Organiseringen av våld i nära relationsarbetet i Stenungsunds kommun.....	10
Handlingsplanens mål, aktivitet och åtgärder.....	11
Delmål 1. Kompetens- och kunskapsutveckling.....	11
Delmål 2. Upptäcka våldet samt stärka stöd och skydd till våldsutsatta, stöd till våldsutövare samt tillgänglig information.....	14
Delmål 3. Samverkan.....	16
Delmål 4. Våldsförebyggande arbete.....	17

Inledning

Våld i nära relationer är ett omfattande folkhälso- och samhällsproblem, en jämställdhetsfråga och ett allvarligt brott som medför stora konsekvenser för individer, relationer och för samhället. Arbetet mot våld i nära relationer tar sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna. Ingen människa har rätt att kontrollera, hota, slå eller trakassera någon annan människa, inom eller utom familjen.

Våldet orsakar psykiskt och fysiskt lidande för våldsutsatta och leder till höga kostnader för den enskilde och samhället. Våld i nära relationer förekommer i alla former av relationer, oavsett kön, ålder, religiös tillhörighet, kultur, etnicitet och sexuell identitet eller könsöverskridande identitet eller uttryck. I en klar majoritet av fallen är männen gärningsmän och just mäns våld mot kvinnor är ett omfattande strukturellt samhällsproblem. Föreställningar om kön, makt och sexualitet har en väsentlig betydelse för alla former av mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck såväl som prostitution och människohandel för sexuella ändamål.¹

Definition av våld:

Handlingar mot en annan person, som smärtar eller skadar, skrämmar eller kränker, eller får personen att avstå att göra någonting mot sin vilja²

Myndigheternas ansvar har under de senaste tjugo åren förstärkts genom bl.a. tydligare lagstiftning, Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter om socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnar våld och personer som utsätter närstående för våld [HSLF-FS 2022:39](#)

Regeringens nationella strategi³ för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor gäller under perioden 2017–2026. Strategin omfattar regeringens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Regeringens ambition med strategin är att genomföra ett perspektivskifte med ett ökat fokus på att förebygga våldet istället för att enbart hantera dess konsekvenser. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld är därför en av den nationella strategins fyra målsättningar. Regeringen har också beslutat om ett nationellt våldsförebyggande program⁴ på området mäns våld mot kvinnor. Genom det våldsförebyggande programmet förstärker regeringen det tidiga våldsförebyggande arbetet, insatserna mot dem som har förhöjd risk att utöva våld samt åtgärderna mot dem som har utsatt en närstående för våld.

För ett så effektivt arbete mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck som möjligt behöver flera aktörer i samhället samordna sitt arbete för att bekämpa våldet, både på individnivå och på befolkningsnivå. Kommuner, regioner, länsstyrelser, polis, och ideella organisationer är några av de aktörer som bör samverka och samordna sitt arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.⁵ Arbetet på lokal och regional nivå är helt avgörande för att våld i nära relationer ska upptäckas och för att de som utsätts eller riskerar att utsättas ska få

¹ En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/> (hämtad 2022-08-09)

² Per Isdal *Meningen med våld* (2000)

³ SKR 2016/17:10 En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/> (hämtad 2022-08-09)

⁴ [Nationellt våldsförebyggande program - Regeringen.se](#) (hämtad 2022-08-09)

⁵ SKR 2016/17:10 En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/> (hämtad 2022-08-09)

vålfungerande skydd och stöd. Det är också viktigt att arbeta gemensamt med det våldsförebyggande arbetet.

Syfte och mål

Stenungsunds kommuns övergripande mål är att mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Syftet med planen är att synliggöra, motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, våld i ungas parrelation och hedersrelaterat våld och förtryck.

De åtgärder som föreslås i planen har som mål att ge förutsättningar för att stärka arbetet under perioden 2024–2026.

Ansvar och uppföljning

Alla berörda verksamheter ska utifrån sina uppdrag arbeta mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Verksamheterna har ansvar för att implementera och regelbundet följa upp de egna aktiviteterna inom sina respektive område. Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp arbetet. Kommunstyrelsen följer arbetet med planen genom kontinuerlig omvärldsbevakning, insamling av data och dialog med nyckelpersoner på årsbasis för att få en sammanhållen bild av utvecklingen av arbetet. Kommunstyrelsen har i uppdrag att revidera planen senast år 2026.

Målgrupp

Handlingsplanens målgrupp är personer utsatta för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck, barn som utsätts, lever och bevittnar våld samt våldsutövare.

Genom konventionen om barnens rättigheter ska barns rättigheter tydliggöras och stärkas.

Inom målgruppen finns undergrupper som benämns som särskilt sårbara. Det är personer som löper en högre risk att bli utsatta eftersom de ofta har sämre förmåga att utnyttja sina resurser och göra sig förstådda. Bland de sårbara grupperna kan nämnas personer med missbruksproblematik, psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, utländsk bakgrund, minoritetsbefolkning, prostitution, hemlöshet, äldre samt personer med HBTQI tillhörighet. Trovärdighet i deras berättelser ifrågasätts också ofta. Det är därför extra viktigt att beakta dessa personers behov av särskilda stödinsatser. Sårbarhetsfaktorerna påverkar och samverkar med varandra.

Nedan lyfts närmare våldsutsattheten hos vissa sårbara grupper.

Personer med funktionsnedsättning

Kvinnor med intellektuella och psykiska funktionsnedsättningar utsätts för våld i minst lika stor utsträckning som kvinnor i allmänhet. Även män med funktionsnedsättning är mer utsatta för våld än andra personer. Flertalet som har en funktionsnedsättning är beroende av andra i det dagliga livet. Det kan handla om hjälp och stöd, omvårdnad, service som utförs av exempelvis närstående, personliga assistenter, boendestödjare, daglig verksamhet, hemtjänstpersonal eller färdtjänst. Beroendet av andra är en förklaring till utsattheten för våld och innebär ökad risk för upprepat våld och övergrepp.⁶

⁶ [Särskild utsatthet - Kunskapsguiden](#) (hämtad 2022-08-10)

Äldre

Personalens kunskap om äldres sårbarhet för våldsutsatthet är viktig i arbetet med våld. Äldre personer är inte en homogen grupp utan behöver ses som unika individer med olika förutsättningar och behov, precis som andra åldersgrupper. Både äldre kvinnor och män kan utsättas för våld, övergrepp och försummelse av anställda i vård och omsorg, av sina grannar i särskilt boende och av personal och deltagare i daglig verksamhet. Det är mycket vanligare att äldre kvinnor utsätts för sexuellt våld än äldre män. Det sexuella våldet uppmärksammas sällan. Äldre kan även leva i en parrelation där våldet funnits med under mycket lång tid. Med ökad ålder i kombination med sjukdom, ensamhet och beroende av andra ökar risken för utsatthet för våld, övergrepp och försummelse. En annan riskfaktor för våld är ansträngda vårdrelationer. Personer med demenssjukdom har dubbelt så stor risk att utsättas för vanvård av personal och anhörigvårdare.⁷

HBTQI -tillhörighet

Begreppet hbtqi står för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera samt intersexpersoner. Hbtqi perspektivet behövs i arbetet med utsatthet för våld. Samhällets heterosexuella normer innebär att våld i samkönade relationer ofta osynliggörs eller bagatelliseras. Detta kan göra att omgivningen har svårare att se, förstå och hantera våldet och får därför svårare att ge bra stöd och hjälp. Myndigheter och vårdgivare behöver ha ett normkritiskt förhållningssätt och inte förutsätta att de personer de möter lever i en heterosexuell relation eller identifierar sig som det kön som har tilldelats dem vid födseln. Ett normkritiskt förhållningssätt innebär också att inte förutsätta att de lever efter det könets sociala normer – kvinnligt eller manligt.⁸

Kvinnor i missbruk

Kvinnor i missbruk är en mycket sårbar grupp. De allra flesta är utsatta för våld och övergrepp i sin vardag och våldet är oftast mycket grovt. Förövaren kan vara en partner eller före detta partner. Förövarna kan också vara poliser, väktare eller personal på behandlingshem. Kvinnor med missbruk har ofta svårt att få stöd och hjälp i egenskap av brottsoffer då de betraktas i första hand som missbrukare. De flesta skyddade boenden tar inte emot kvinnor med pågående missbruk. Många myndigheter och stödinsatser negligerar våldet och bedömer våldet som en konsekvens av missbruket trots att våldsproblematiken inte upphör nödvändigtvis om missbruket slutar.⁹

Begreppet

I det här kapitlet definieras och beskrivs begreppen mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, våld i unga relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Hur man väljer att problematisera våldet och val av perspektiv får konsekvenser för det praktiska arbetet med våldsutsatta och våldsutövare. Att till exempel enbart belysa våld i nära relationer, medför att till exempel sexuella trakasserier, grooming, prostitution och människohandel för sexuella ändamål osynliggörs.

⁷ [Särskild utsatthet - Kunskapsguiden](#) (hämtad 2022-08-10)

⁸ [Särskild utsatthet - Kunskapsguiden](#) (hämtad 2022-08-10)

⁹ [Särskild utsatthet - Kunskapsguiden](#) (hämtad 2022-08-10)

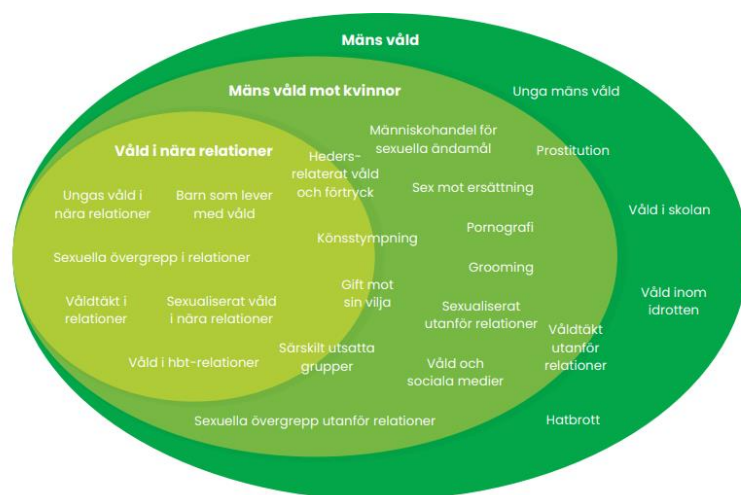

Bild 1. Illustrerar relationen mellan mäns våld, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.¹⁰

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är en samlingsterm som innefattar alla typer av våld mellan närstående. Det handlar både om heterosexuella och samkönade relationer samt mellan syskon och inom andra familje- och släktrrelationer. Män står för den övervägande delen av det allvarliga våldet mot kvinnor i nära relationer men våldet förekommer också i HBTQI-relationer och utövas av kvinnor mot män i heterosexuella relationer.

Våld i nära relationer kan ta sig olika uttryck. Oftast förekommer en kombination av våldet.

Latent våld – det outtalade våldet där ilska och aggressivitet kan visa sig i kroppshållning och kroppsuttryck som skapar rädsla och upplevs som ett hot eller påminnelse om våldsamma konsekvenser.

Fysiskt våld innebär allt våld från mindre allvarligt brott till dödligt våld. Ex. är att våldsutövaren slår, biter, river, örfilar, knytnävslag, slag med tillhyggen, kväver, sparkar, håller fast, inlåsning och fastbindning.

Psykiskt våld kan handla utgöras av hot, verbala kränkningar, nedvärderande och kontrollerande beteende, begränsningar och kontroll av umgänge med vänner och familj. Ex på hot kan vara hot om fysiskt våld mot barn, familj och husdjur.

Sexuellt våld kan innebära att den som är våldsutsatt tvingas ha sex mot sin vilja, tvingas ha sex med andra eller tvingas till prostitution, tvingas ha oskyddat sex, tvingas mot sin vilja bli fotograferad eller filmad.

Materiellt våld avser våld som utövaren riktar mot kläder, möbler, datorer och mobiltelefoner eller andra betydelsefulla saker för den som är våldsutsatt.

¹⁰ Bilden är hämtad från *Handlingsplan mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck Södertälje kommun 2021-2023*

Ekonomiskt våld handlar ofta om den våldsutsatta inte är insatt i sin egen eller den gemensamma ekonomin. Andra exempel är att den som är våldsutsatt tvingas ta lån eller stora krediter samt köpa saker på avbetalning.

Försummelse och vanvård handlar om ett medvetet val att i syfte att skada eller skapa otrygghet för personer som är i behov av vård eller omsorg pga. ålder eller funktionshinder. Den som är våldsutsatt kan vara i beroendeställning till våldsutövaren för att klara sin vardag.

Våld riktat mot ett funktionshinder är en typ av våld där diagnosen, neuropsykiatriska, intellektuella eller psykiska, står i centrum för våldet.

Hedersrelaterat våld och förtryck har sin grund i synen på kyskhets och oskuld som är starkt kopplat till familjens heder. Familjemedlemmar kontrolleras och begränsas på olika sätt. Våldet utförs av kollektivet, dvs medlemmar från familjen och släkten.

Våld mot husdjur är en kvarhållande faktor för en våldsutsatt person. Våldet kan bestå i att husdjuret blir fysiskt misshandlad och att våldsutövaren hotar att döda husdjuret vid separation.

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor definieras av FN som alla former av könsrelaterat våld som resulterar i fysisk sexuell eller psykisk skada alternativt lidande för kvinnor, inklusive hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, både i det offentliga och i det privata.

Våld i unga relationer

Våld i unga relationer, åldern 15–24 år, är när en ung person utsätter sin partner för våld eller när en ung person blir utsatt för våld. Utöver psykiskt, fysiskt och sexuellt våld i unga relationer är hot och kontroll över internet och sociala medier vanligt förekommande. Genom digitala verktyg, till exempel positioneringsappar, kan kontroll ske över var en person befinner sig. Unga personer utsatta för våld är ofta inte medvetna om att de är utsatta för brottslighet, därför söker de inte hjälp eller anmäler till polisen. Unga söker ofta stöd hos jämnåriga vänner. I en undersökning som Brå (2018) gjort visar det sig att var femte person i åldrarna 16–24 år utsatts för våld av en nuvarande eller tidigare partner. Få har anmält händelserna till polisen.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Jämställdhetsmyndigheten definierar hedersrelaterat våld och förtryck genom följande beskrivning:

Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på starkt patriarkala och heteronormativa föreställningar. Centralt för hedersrelaterat våld och förtryck är främst dess kollektiva uttryck. Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas bland annat av att individens rättigheter och intressen anses vara underordnade familjens. Individens handlingar anses påverka hela familjens och kollektivets anseende och individens sexualitet är en angelägenhet för hela familjen. Kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, oskuldsnorm, giftermål och skilsmässa. I sin yttersta form resulterar hederstänkandet i hot om våld och våld, inklusive dödligt våld. Våldet och förtrycket drabbar dock inte endast flickor och kvinnor utan även pojkar och män, och både män och kvinnor kan vara förövare. Hbtqi-personer kan bli utsatta på grund av att deras sexuella läggning inte

accepteras.¹¹ Hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i hela världen. Både unga män och kvinnor är utsatta.

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Enligt svensk lagstiftning har myndigheter ett betydande ansvar för att förebygga människohandel, lagföra förövare och erbjuda stöd och skydd för offer för människohandel. Köp av sex är förbjudet eftersom lagstiftningen vilar på uppfattningen att det är övergrepp. Studier visar att prostitution och människohandel är nära sammankopplade och förekommer i stora delar av Sverige och drabbar på olika sätt flickor, kvinnor, pojkar och män. De drabbade är ofta utsatta för hot, våld och våldtäkt. Till riskgrupper räknas ensamkommande barn, särskilt pojkar, personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, personer som varit utsatta för sexuella övergrepp eller med självskadebeteende samt unga hbtq- personer. Studier visar att unga hbtq-personer har större erfarenhet av både sexuell exploatering på internet och av prostitution än andra unga.¹²

Våldets omfattning

Enligt Brottsförebyggande rådets statistik¹³ anmäldes år 2021 i Sverige 29 257 fall av misshandelsbrott mot kvinnor över 18 år. En majoritet, 81 %, begicks av närstående och andra kända gärningspersoner. Totalt anmäldes 144 grova fridskränkingsbrott mot kvinnor, vilket var en minskning med 51 brott (-26 %) jämfört med 2020. Antalet anmälda brott om grov fridskränkning mot män var 104 brott, vilket var 7 brott (-6 %) färre än 2020. Mer än hälften (60 %) av de anmälda brotten om grov fridskränkning mot kvinnor och merparten av de anmälda fridskränkingsbrotten mot män (82 %) hade begåtts i en närstående parrelation. Under 2021 anmäldes 1 391 fall av grov kvinnofridskränkning, vilket var 135 brott färre (-9 %) än 2020. Under 2021 anmäldes 9 668 våldtäkter, vilket innebar en ökning med 308 brott (+3 %). Antalet anmälda våldtäkter mot kvinnor låg på 5 471 brott, vilket var 672 fler brott (+14 %) jämfört med 2020. De anmälda våldtäktsbrotten mot män ökade med 23 brott (+9 %) till 284 brott. En dryg tredjedel (36 %) av de anmälda våldtäktsbrotten mot kvinnor avsåg våldtäkter av närstående i en parrelation. Motsvarande andel för våldtäkt mot män var 15 procent.

Offer och förövare var eller hade varit närstående genom en parrelation i 19 av de konstaterade fallen av dödligt våld 2021, och de utgjorde 17 procent av samtliga konstaterade fall av dödligt våld. Jämfört med 2020 var det 2 fall fler. Antalet fall av dödligt våld mot kvinnor i en parrelation 2021 uppgick till 15 fall, vilket var 2 fall fler än 2020. För manliga offer i en parrelation uppgick antalet till 4 fall, vilket var oförändrat jämfört med 2020. Andelen fall i en parrelation med kvinnligt offer motsvarade nästan två tredjedelar (63 %) av samtliga konstaterade fall av dödligt våld mot kvinnor, medan motsvarande andel för män i en parrelation var 4 procent.¹⁴

Mörkertalet är stort eftersom en stor andel våldsutsatta aldrig anmäler våldet som de utsätts för i den nära relationen. Ungefär en fjärdedel av våldet i nära relationer polisanmäls.¹⁵

¹¹ Jämställdhetsmyndigheten. Hedersrelaterat våld och förtryck. Publicerad 2019-09-15. Tillgänglig:

<https://www.jamstalldheitsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/hedersrelaterat-vald-och-fortryck> (hämtad 2022-08-22).

¹² Socialdepartementet, (2018-02-08 nr II 1). Bilaga till regeringsbeslut. Handlingsplan mot prostitution och människohandel. Tillgänglig:

https://www.regeringen.se/4a7d0d/contentassets/24797d74f0bf447998138bc6b18aadb9/handlingsplan_prostitution-manniskohandel_aug-2018.pdf (hämtad 2022-08-22).

¹³ [Anmälda brott 2021 \(bra.se\)](#) (hämtad 2022-08-09)

¹⁴ [Konstaterade fall av dödligt våld 2021 \(bra.se\)](#)

¹⁵ [Våld i nära relationer - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#) (hämtad 2022-08-09)

Ungefär var tionde barn i Sverige lever i familjer med våld. De kan själva vara utsatta för våld och övergrepp eller bevittna våldet. Barn som växer upp med våld riskerar att hamna i våldsutsatthet och våldsutövande.¹⁶

Våldets kostnader

Våld i nära relationer medför stora ekonomiska kostnader för kommuner, regioner och staten. Det mänskliga lidandet är inte mätbart. Nationellt centrum för kvinnofrid har gjort beräkningar som visar att kostnaden för en våldsutsatt kvinna är ca en miljon kronor. Enligt Socialstyrelsen beräknas mäns våld mot kvinnor kosta samhället över tre miljarder kronor varje år.

I en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk (IFAU) framgår att sjukfrånvaron bland våldsutsatta män och kvinnor ökade med över 20 procent. Effekten kvarstår i många år. Våldsutsatta kvinnors arbetsinkomster minskade med 25 procent och våldsutsatta mäns inkomster minskade med 14 procent.¹⁷

Rapporten visar också att risken att dö i förtid ökade med 17 gånger för kvinnorna och 10 gånger för männen. Till stor del beror ökningen på en förhöjd risk för självmord. Kostnaderna för ohälsa och den förhöjda risken för självmord under de första åtta åren efter våldsdådet landar på totalt till 1,4 miljoner kronor för varje våldsutsatt kvinna och 1,5 miljoner kronor för varje våldsutsatt man.¹⁸

Preventionsnivåer

Det finns tre nivåer av våldsförebyggande arbete¹⁹

Universell våldsprevention.

På denna nivå handlar det om hälsofrämjande insatser för alla. Insatser till breda grupper i befolkningen, till avgränsade geografiska områden eller till en viss åldersgrupp, oavsett erfarenhet av våld eller riskförhållanden. Det kan handla om förändringar i attityder eller destruktiva könsnormer. Som exempel kan nämnas Mentors in violence prevention (MVP) för skolelever.

Selektiv våldsprevention

Insatser till dem som bedöms ha en förhöjd risk för att utsättas för eller utöva våld. Med andra ord riktade insatser till grupper i samhället vars livsomständigheter innebär kända riskförhållanden för våld.

Indikerad våldsprevention

Insatser till dem som redan har erfarenhet av våld, antingen som våldsutsatt eller våldsutövare. Med andra ord insatser som ska ge stöd, skydd och behandling när våldet redan är ett faktum.

Våldsförebyggande arbete kan ske på olika sätt och inom olika kommunala verksamheter. Som exempel kan nämnas, förskolan, skolan, vuxenutbildningen, elevhälsan, den kommunala hälso- och sjukvården, familjerätten, föräldraskapsstödet samt samhällsorienteringen för nyanlända.

¹⁶ Barn som upplever våld - Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) - Uppsala universitet (uu.se) (Hämtad 2022-08-23)

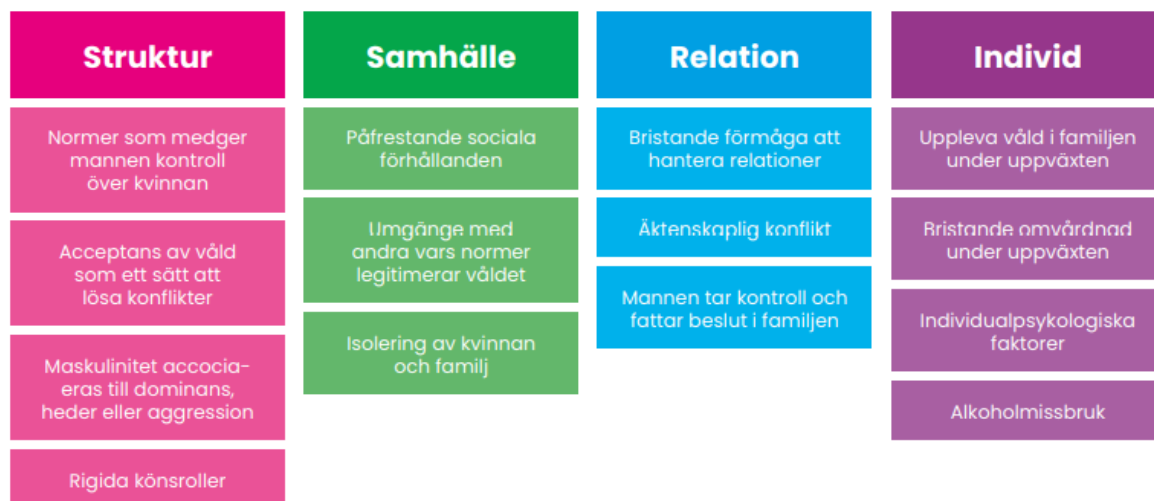
¹⁷ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), 2017. (hämtad 2022-08-22)

Tillgänglig: <https://www.ifau.se/sv/Press/Pressmeddelanden/valdsbrott-far-stora-konsekvenser-for-offrets-halsa-och-arbetsliv/>

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Inget att vänta på - handbok för våldsförebyggande arbete, Jämställdhetsmyndigheten

En vanligt förekommande modell inom forskningen om mäns våld mot kvinnor är den socio-ekologiska modellen.²⁰ Den används exempelvis av WHO i deras rapporter om våldsprevention och i Regeringens nationella strategi mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU: 2015:55). Modellen beskriver samspelet mellan olika riskfaktorer på olika nivåer.

Exempel på faktorer som ökar risken för våld i nära relationer. *Källa: Socialstyrelsen.*

Genom en socioekologisk modell kan man ur ett helhetsperspektiv synliggöra mönster i det omgivande samhället och faktorer på individnivå, relationsnivå, och samhällsnivå som påverkar mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. För att nå framgång i arbetet mot våld behöver man arbeta på samtliga nivåer parallellt.

Organiseringen av våld i nära relationsarbetet i Stenungsunds kommun

Nedan följer en beskrivning av hur kommunen bedriver arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och barn som har bevittnat våld. Beskrivningen utgår från respektive verksamhetsansvar och skyldighet enligt gällande lagar, föreskrifter och regelverk.

Individ och familjeomsorgen inom Sektor socialtjänsten arbetar med kvalificerat och socialt förebyggande arbete med fokus på våldsutövare. Målsättningen med stödet är att få stopp på våldet dvs att klienter som deltar i insatsen inte ska återfalla i nya våldshandlingar riktade mot närstående personer. För klienter som lever tillsammans med barn syftar stödet och hjälpen till att öka omsorgsförmågan och förbättra föräldraskapet. Målgruppen är vuxna personer som har utövat våld mot en eller flera närstående. Med närstående avses nuvarande eller tidigare partner i såväl heterosexuell som samkönade relationer.

Vuxenenheten utreder och bedömer behovet av skydd och stödsatser för våldsutövare och våldsutsatta. Den som utsätts för våld eller den som utövar våld ska få stöd och behandling. Målet är att den som lever som våldsutsatt ska kunna leva ett liv fritt från våld. Den som utövar våld ska

²⁰ WHO, (2002)

erbjudas och få behandling så att våldet upphör. Om det finns barn eller ungdomar i familjen ska en samverkan ske mellan Vuxenheten och enheten för Barn och unga inom socialtjänsten.

Enheten för Barn och unga utreder barn som utsätts för våld eller bevittnar våld. Barn och dess föräldrar erbjuds stöd och behandling vid behov av familjebehandlarna, barn- och ungdomspsykiatrin och Pelikanen.

Enheten för Barn och unga ingår i Barnhusets verksamhet i Fyrbodal i Uddevalla. Syftet med Barnhusets arbete är att samordna polisutredningar och barnavårdsutredningar. Målgruppen är barn och ungdomar upp till 18 år som utsätts för brott av någon närstående.

För de som utsätts, oftast kvinnor och barn, erbjuds stöd av Vuxenheten och Enheten för Barn och unga samt via familjebehandling och familjerådgivning.

Handlingsplanens mål, aktivitet och åtgärder

Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck hanteras inte bara av en sektor eller verksamhet i kommunen utan av flera. Den här handlingsplanen är ett sätt att samla bilden av det vi vill utveckla tillsammans utöver grunduppdragen inom området.

Ideella föreningar, främst Kvinnojouren och Brottsofferjouren, har betydande kunskap och kompetens för att utföra stödarbete på området våld i nära relation och utgör ett komplement till främst socialtjänstens stödinsatser men även som kunskapspridare. Det är viktigt att de är en självklar samarbetspartner till kommunen. Båda föreningarna har IOP avtal med kommunen.

Arbetet på kommunal nivå är helt avgörande för att våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska upptäckas och för att de som utsätts eller riskerar att utsättas ska få ett välfungerande skydd och stöd. Utifrån lokala behov och prioriteringar samt nationella och regionala mål prioriteras följande delmål i den här planen.

- Kompetens- och kunskapsutveckling.
- Upptäcka våldet samt stärka stöd, hjälp och skydd till våldsutsatta och stöd till våldsutövare samt tillgänglig information.
- Samverkan och samordning.
- Våldsförebyggande arbete

Delmål 1. Kompetens- och kunskapsutveckling.

Stenungsunds kommuns personal ska ha grundläggande kunskap på området våldsförebyggande arbete, mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

En grundläggande kunskap innebär insikt och förståelse för de grundläggande orsakerna till mäns våld mot kvinnor och övriga utsatta. Det krävs också förståelse för livssituationen för personer med särskild sårbarhet, kunskap om samhällets ansvar och myndigheternas skyldighet att samverka samt förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. "Att vilja se, att vilja veta och att våga fråga" är fundamentala förutsättningar för att kunna identifiera och hjälpa en människa i en svår situation. Det är också nödvändigt att förskolornas och skolornas personal har grundläggande kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld och människohandel för sexuella ändamål och vilka konsekvenser det får för de som är utsatta. Förskolorna och skolorna har ansvar

för att uppmärksamma varningssignaler, följa rutiner och vid misstanke eller oro göra anmälan till socialtjänsten och/eller polis.

Stenungsunds kommun har ett avtal med Göteborg stads kompetenscentrum om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld (tidigare Dialoga). Det är ett kompetenscentrum som erbjuder kompetenshöjande aktiviteter inom området våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Den kompetensutveckling de ger bygger på kunskapsbaserat och evidensbaserat material.²¹

Kommunen har ett samverkansavtal med Barnahus Fyrbodol, som är en verksamhet som vänder sig till barn och unga som utsatts för våld och/eller sexuella övergrepp. Det är en samverkan om både lokaler, personal och metoder för att samhällets olika instanser tillsammans på bästa sätt, gemensamt, ska möta de utsatta barnen. Representant/er från socialtjänstens enhet barn och unga finns med i detta arbete.²²

Vidare har Stenungsunds kommun ett samverkansavtal med Göteborgs stads regionala Stödcentrum för personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck i Göteborgsregionen. Stödcentrum samlar olika myndigheters kompetens i Göteborgsregionen och samverkar för ökad tillgänglighet för utsatta. Syftet med verksamheten är att:

- Erbjudna stöd och rådgivning till personer som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld
- Erbjudna konsultativt stöd och vägledning till yrkesverksamma inom myndigheter och frivilliga organisationer.
- Sprida den kunskap som skapas inom Stödcentrum till avtalsparternas organisationer.²³

Anställda inom kommunala bostadsbolaget Stenungsundshem såsom områdesansvariga, bovärdar, reparatörer och andra som arbetar med bostadssociala frågor har en unik möjlighet att upptäcka missförhållanden i hemmet. Fastighetsvärdar och anställda behöver få ökad kunskap om våld och hur de ska hantera situationer då det finns misstanke om våld eller missförhållande i hemmet. Genom att Stenungsunds kommun utbildar och ger ökad kunskap samt samverkar med hyresvärdar kan varningssignaler fångas upp på ett tidigt stadium.

Aktivitet	Åtgärd	Ansvar
Öka kunskapen om våld i nära relation.	All personal inom IFO skall genomgå grundutbildning våld i nära relation via <i>Göteborg Stads kompetenscentrum om våld i nära relationers</i> utbud eller Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (webbkursomvald.se)	Sektor Socialtjänst IFO
	All nyanställd personal inom IFO skall genomgå grundutbildning våld i nära relation som en del av introduktionen.	Sektor Socialtjänst IFO
	Politiker ska genomgå NCK:s webbaserade introduktionsutbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (webbkursomvald.se)	Kommunfullmäktiges presidium, KFP

²¹ [Dialoga - kompetenscentrum om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld - Valdinararelationer.se](http://Dialoga-kompetenscentrum-om-vald-i-naera-relationer-och-hedersrelaterat-vald-Valdinararelationer.se)

²² [Barnahus Fyrbodol - Uddevalla kommun](http://Barnahus-Fyrbodol-Uddevalla-kommun)

²³ [Regionalt stödcentrum heder - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](http://Regionalt-stodcentrum-heder-Goteborgs-Stad-goteborg.se)

	<p>Utsedd vård och omsorgspersonal skall genomgå grundutbildning våld i nära via <i>Göteborg Stads kompetenscentrum om våld i nära relationers</i> utbud eller Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (webbkursomvald.se)</p> <p>Utsedd personal (s.o) inom verksamheten ska kontinuerligt utbilda vidare på APT och implementera ex Socialstyrelsens webbutbildning "våld mot äldre" som en återkommande aktivitet. Socialstyrelsen utbildning</p>	Sektor socialtjänst Vård och omsorg
	<p>Utsedd personal inom LSS skall genomgå grundutbildning våld i nära relation via <i>Göteborg Stads kompetenscentrum om våld i nära relationers</i> utbud eller Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (webbkursomvald.se)</p> <p>Utsedd personal inom verksamheten ska kontinuerligt utbilda vidare på APT om "våld mot personer med funktionsnedsättning" som en återkommande aktivitet. Se ex Våld - MFD</p>	Sektor socialtjänst Funktionshinder
	Verksamhetschef/enhetschef/rektor planerar och genomför lämplig grundutbildning om våld i nära relation för sin personal.	Sektor Utbildning
	Ökad kunskap bland hyresvärdar och dess personal i kommunala bostadsbolaget om våld och våldets konsekvenser i boendemiljön genom utbildning.	Stenungsundshem
	Ta fram och implementera rutin för hur personal i kommunala bostadsbolaget ska agera vid misstanke om våld.	Stenungsundshem
Öka kunskapen om ungas våld i parrelationer	Erbjuda kunskaphöjande utbildning om ungas våld i parrelationer till berörda verksamheter.	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa
Öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck	<p>Verksamhetschef/enhetschef/rektor planerar och genomför lämplig grundutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck för sin personal</p> <p>Exempel på lämplig utbildning Om hedersrelaterat våld och förtryck (webbkursheder.se) Utbildningar - Regionalt stödcentrum heder - Göteborgs Stad (goteborg.se)</p>	Sektor utbildning
	Verksamhetschef/enhetschef planerar och genomför lämplig grundutbildning om	Sektor socialtjänst

	hedersrelaterat våld och förtryck för sin personal Exempel på lämplig utbildning Om hedersrelaterat våld och förtryck (webbkursheder.se) Utbildningar - Regionalt stödcentrum heder - Göteborgs Stad (goteborg.se)	
	All nyanställd personal skall genomgå grundutbildning om heder som en del av introduktionen.	Sektor socialtjänst Sektor utbildning
	Politiker ska genomgå webbaserade introduktionsutbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck. Om hedersrelaterat våld och förtryck (webbkursheder.se)	Kommunfullmäktiges presidium, KFP
Öka kunskapen hos chefer och HR personal om våld i nära relation i syfte att förebygga ohälsa och ge medarbetare stöd.	Chefshandboken är uppdaterad med Våld i nära relation – stöd för dig som chef SKR	Sektor stödfunktioner Personalenheten
	Utbilda chefer i att våga prata om våld på APT och i medarbetarsamtal	Sektor stödfunktioner Personalenheten
	Sprida Jämställdhetsmyndighetens webbkurs <i>Våld i nära relation – agera som chef eller kollega</i> på APT. Jämställdhetsmyndighetens webbutbildningar - Jämställdhetsmyndigheten Utbildningsplattform (jamy.se)	Sektor stödfunktioner Personalenheten
Ökad kunskap om våldsutövare	Utsedd personal inom IFO skall genomgå utbildningen <i>Samtal om våld med våldsutövare</i> . (Länsstyrelsen)	Sektor socialtjänst IFO
Ökad kunskap om prostitution och människohandel för sexuella ändamål.	Erbjuda utbildning om prostitutionen och människohandel för sexuella ändamål för personal inom sektor socialtjänst, sektor utbildning och kommunala bostadsbolaget.	Sektor stödfunktioner/Folkhälsa Sektor socialtjänst
	Sprida Socialstyrelsens utbildningspaket <i>Sex mot ersättning</i> och sexuell exploatering regelbundet. Sex mot ersättning och sexuell exploatering - Socialstyrelsen	Sektor stödfunktioner/Folkhälsa Sektor socialtjänst
Fördjupad och målgruppsanpassad kunskap	Inventera och tillgodose behovet av yrkesspecifika och fördjupande fortbildningsinsatser som inte täcks in av ovanstående grundutbildningar.	Sektor socialtjänst.

Delmål 2. Upptäcka våldet samt stärka stöd och skydd till våldutsatta, stöd till våldsutövare samt tillgänglig information

Alla som bor i Stenungsund, barn som vuxna som har blivit utsatta för våld i nära relationer och/eller hedersrelaterat våld och förtryck, ska få målgruppsanpassat stöd och skydd.

Våldsutövare ska erbjudas och motiveras till kvalificerade insatser i syfte att förändra sitt beteende och upphöra med våldet.

Utåtriktad och tillgänglig information om vart en utsatt eller anhörig kan vända sig för att få hjälp är viktigt. Strategiskt placerade affischer och visitkort hos exempelvis tandläkare, vårdcentraler, skolor, kyrkor och bibliotek kan spela stor roll för en våldsutsatt. Kommunens hemsida ska innehålla enkel och tydlig information med telefonnummer såväl till kommunens verksamhet som till den nationella "Kvinnofridslinjen" och relevanta frivilligorganisationer. Det är viktigt att informationen finns på flera språk och på lätt svenska samt anpassas efter olika målgruppers behov, exempelvis för synskadade, personer med funktionsnedsättning eller äldre.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2014:14) framgår att den som bedriver socialtjänst ansvarar för att det ska finnas system som innehåller processer och rutiner som säkerställer att verksamheten uppfyller ställda krav. Det ska också framgå var i organisationen utredning, beslut och uppföljning av ärenden i våld i nära relation ska ske. Kommunerna har skyldighet att analysera om de insatser som de kan erbjuda våldsutsatta motsvarar de behov som finns. Kommunerna har också ett ansvar att informera både grupper och enskilda om kommunens arbete för våldsutsatta vuxna och barn. Personal som arbetar med handläggning och uppföljning av alla slags ärenden bör ha kunskap om våld och andra övergrepp. I föreskrifterna ställs också krav på kommunerna att kartlägga förekomsten av våld i nära relationer.

Aktivitet	Åtgärd	Ansvar
Upptäcka våldet i det professionella mötet.	Använda skannings-och riskbedömningsinstrument FREDA- kortfrågor vid alla nybesök inom IFO	Sektor Socialtjänst IFO
	Använda skannings- och riskbedömningsinstrument Patriark i hedersrelaterade ärenden inom IFO	Sektor Socialtjänst IFO
	Enheten för barn och unga ställer <i>frågor om våld</i> i samtal med barn/unga	Sektor Socialtjänst IFO
	Fråga om våld i medarbetarsamtalet	Sektor stödfunktioner - Personalenheten
Skydd och stöd till utsatta	Vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld ska få det stöd och skydd de behöver.	Sektor Socialtjänst IFO
Stöd till våldsutövare	Våldsutövare som söker hjälp för sitt våldsbeteende ska få adekvat och målgruppsanpassat stöd för att förändra sitt beteende och upphöra med våldet.	Sektor Socialtjänst IFO
Utåtriktad och tillgänglig information för vuxna personer som är utsatta för våld eller barn och unga som lever med våld	Årligen revidera och uppdatera hemsidan Våld i nära relation - Stenungsunds kommun Säkerställa att det finns riktad information på flera språk. Informationen skall beskriva rättigheter och skyldigheter samt kommunens stöd.	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa
	Sprida information via sociala medier 2 ggr/år	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa
Utåtriktad och tillgänglig information för vuxna personer	Årligen revidera och uppdatera hemsidan Våld i nära relation - Stenungsunds kommun	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa

eller barn och unga som lever med hedersrelaterat våld och förtryck.	Säkerställa att det finns riktad information på flera språk. Informationen skall beskriva rättigheter och skyldigheter samt kommunens stöd.	
	Sprida information via sociala medier 2 ggr/år	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa

Delmål 3. Samverkan

Kommunen ska säkerställa ett väl fungerande samarbete med rutiner för gemensamt operativt arbete, ansvarsfördelning och uppföljning för att uppfylla de våldsutsattas behov av hjälp och stöd. Arbetet med våld i nära relationer kräver planering, samverkan och styrning. Samverkan bör ske med kunskap om och respekt för varje myndighetsuppdrag och kompetens i syfte att skapa tydliga rutiner och bättre samarbete. Kommunen bör utveckla och bibehålla en nära samverkan med civilsamhället kring det våldsförebyggande arbetet.

Aktivitet	Åtgärd	Ansvar
Utveckla interna rutiner i syfte att tydliggöra personalens ansvar att ge rätt hjälp och stöd till personer utsatta för våld i nära relation.	Verksamhetsanpassa och implementera <i>Rutin våld i nära relation</i>	Sektor socialtjänst IFO Vård och omsorg Funktionshinder
Utveckla interna rutiner i syfte att tydliggöra personalens ansvar att ge rätt hjälp och stöd till personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck	Verksamhetsanpassa och implementera <i>Rutin våld i nära relation</i>	Sektor socialtjänst IFO Vård och omsorg Funktionshinder
Utveckla intern och extern samverkan.	Lokala resursgruppen inom IFO ska fortsätta arbetet för att stärka och behovsanpassa det interna arbetet.	Sektor socialtjänst.
	Externa samverkansgruppen ViN *(våld i nära relation) ska fortsätta erfarenhetsutbyte och vidareutveckla samverkan, för effektivare stöd till våldsutsatta.	Sektor stödfunktioner Folkhälsa
	Initiera en resursgrupp inom vård och omsorg samt funktionshinder likt den inom IFO *	Sektor socialtjänst
	Inom SIMBA:s <i>samverkansplan för hälsa och den nära vården</i> ²⁴ behandlas frågan med fokus på samverkan mellan berörda aktörer inom SIMBA.	Sektor socialtjänst Sektor stödfunktioner Folkhälsa

²⁴ [SIMBA:s samverkansplan för hälsa och den nära vården 2022-2023.pdf \(vgregion.se\)](https://vgregion.se/SIMBA%20s%20samverkansplan%20f%20r%20h%20lsa%20och%20den%20n%20ra%20v%20rden%202022-2023.pdf)

I Stenungsunds kommun finns en intern samverkan inom IFO (individ- och familjeomsorgen) i en så kallad *Lokal resursgrupp** med syfte att samordna den interna samverkan och består av resurspersoner från respektive enhet inom IFO. Lokala resurspersonerna har följande uppdrag:

- Vara extra kunnig i frågor gällande våld i nära relation, särskilt gällande målgruppen inom sitt verksamhetsområde.
- Aktivt uppdatera sig i vad som händer på området, löpande ge kollegor information och ansvara för att distribuera material.
- Vid behov fungera konsultativt för kollegor.
- Aktivt delta i den lokala resursgruppen och utveckla arbetet med våld i nära relationer.
- Att via den lokala resursgruppen ta till sig och dela med sig av kunskap inom området.

Inom IFO finns även en styrgrupp för ViN bestående av enhetschefer vars syfte är att planera och styra arbetet gällande Våld i nära relation inom IFO.

*En extern samverkansgrupp bestående av representanter från polis, hälso- och sjukvård, ideella sektorn och kommunal verksamhet träffas 2-4 ggr/år för att utbyta erfarenheter samt utveckla och förenkla samverkan kring våldsutsatta.

Delmål 4. Våldsförebyggande arbete

I enlighet med regeringens nationella strategi²⁵ för att *förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor* behöver tidiga våldsförebyggande insatser riktas till breda grupper i befolkningen, oavsett erfarenhet av våld eller riskförhållanden. Målsättningen med sådana insatser är att förebygga roten till våldsutövning. En skyddsfaktor mot våld kan vara positiva attityder till jämställdhet. Tidigt våldsförebyggande arbete kan även handla om trygghetsskapande åtgärder i skolmiljö, åtgärder på föräldraskapsstödsområdet eller kunskapshöjande åtgärder om maskulinitetsnormer bland barn och unga. Föreställningar om våld och hot om våld som legitima uttryck för manlighet bör aktivt motverkas i sammanhang som är särskilt viktiga i formandet av pojkars och unga mäns identitet.²⁶

Våldsförebyggande arbete sker inte bara genom att bekämpa allvarligt våld när det skett utan även att förebygga våld genom att visa nolltolerans mot lindrigt våld. Våldsprevention innebär dels att förebygga att våld uppstår, dels att förebygga att våld upprepas. Det finns ett samband mellan lindrigt och mer allvarligt våld. Normer, tankar och attityder är grunden för hur vi agerar. Normer kan leda till lindrigt våld som sin tur kan leda till grövre våld. Exempel på sådana normer är normer som är begränsande utifrån kön/könsidentitet, etnicitet och/eller sexuell läggning.

Genom att visa nolltolerans mot kränkande kommentarer, trakasserier och diskriminering förebyggs grovt våld.

Aktivitet	Åtgärd	Ansvar
Universell våldsprevention	Alla brukare inom funktionshinder ska få information och erbjudande om att gå VIP programmet minst en gång.	Sektor socialtjänst Funktionshinder

²⁵ [Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid - Regeringen.se](#)

²⁶ [Nationellt våldsförebyggande program - Regeringen.se](#)

	Syftet med VIP-programmet är att främja förutsättningarna för god hälsa, jämlika relationer och känsla av sammanhang för unga och vuxna med funktionsnedsättning. ²⁷	
	Idrottsledare inom föreningslivet för barn och ungdomar erbjuds utbildning inom barns utsatthet, för ökad jämställdhet och förebyggande arbete mot våld och destruktiva könsnormer. Exempelvis via Bläddra bland material - Idrottens Folkbildning	Sektor utbildning Kultur och fritid
	Fritidsledare och andra yrkesverksamma som arbetar med ungas fritid ska ha verktyg och stöd i hur de kan prata med unga enskilt eller i grupp om våld. Rätt att veta! MUCF	Sektor utbildning Kultur och Fritid
	Främja ett gott föräldraskap genom att erbjuda föräldraskapsstöd.	Sektor socialtjänst IFO
	Uppmärksamma nationella En vecka fri från våld. Veckan är en återkommande kampanj- och aktivitetsvecka som sätter ljuset på det förebyggande arbetet mot mäns och killars våld.	Sektor stödfunktioner Folkhälsa
	Sprida informationskampanjer kring våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.	Sektor stödfunktioner Folkhälsa

²⁷ [Vip-programmet - Eskilstuna kommun](#)